

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Sancti Rigoris Specimina Exhibens - Mense Decembri M DCC XLVII

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1747

Caput VIII. Specimen VIII. Sancti Rigoris. §.187. Quæstio De Usuris Non Est
De Solo Nomine. (§.22.)

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63759)

CAPUT VIII.

Specimen VIII. Sancti Rigoris.

§. 187.

QUÆSTIO DE USURIS NON EST DE SO-
LO NOMINE. (§. 22.)

§. 188.

JAm pridem Imperator JUSTINIANUS animadvertit, antiquas aliquas Leges de usuris ea formula latas esse, ut facile esset una via obtinere, quod altera prohibebatur: *Hoc certè erat, inquit Imperator, non rebus, sed verbis tantummodo legem ponere.* (a) Ne simili ratione sollicitudinem suam SS. Pontifex BENEDICTUS XIV. irritam cerneret, hortatur Episcopos Italiæ, ne aditum relinquant ineptis illorum sermonibus, qui dictitant, de usuris hoc tempore quæstionem institui, quæ solo nomine contineatur, cum ex pecunia, quæ qualibet ratione alteri creditur, fructus ut plurimum comparetur. (§. 22.)

*Quæstio
de usuris
non est vo-
cabularia:*

(a) L. 28. C. de Usur.

§. 189.

Falli hos homines, qui disceptationem de usuris mere vocabulariam esse credunt, abunde ex hucusque dictis constat. Usuræ enim propria sedes est in Mutuo, (§. 58. 59) qui contractus plurimum differt ab aliis contractibus

*quoties
ratione
mutui*

M 3

diver-

diversisque legibus regitur. (§. 30. seqq.) Sicuti igitur non de solo nomine quæstio est, utrum quis Mutuum, an verò Locationem, Venditionem, aut Societatem celebraverit; ita etiam nequaquam de solo nomine agitur, quærendo an fructus ex contractu perceptus, sit usura.

§. 190.

*capitur
lucrum,*

Per varios quidem contractus utilitatem ex pecunia tua haurire potes; (§. 8.) sed sæpe pro rerum & personarum circumstantiis non potes alium inire contractum à mutuo prorsus separatum; (§. 175. seq.) sæpius è re tua fore non credis, ut te sincerè subicias legibus aliorum contractuum, quos proin vel omnino non adhibebis, vel solummodo adhibere simulabis, admixto vero mutuo. (§. 59.)

§. 191.

*usura
committitur,*

Quoties igitur per *Mutuum* alteri concedis pecunias tuas, & deficiente alio legitimo titulo lucrum ob earum usum percipis, toties committis usuram, nullo alterius nominis operimento palliandam. (§. 27.)

§. 192.

*cujus exempla
sunt quotidiana.*

Exemplum quotidianum suppeditant nostra tempora, ubi multi bellis, aliisque gravibus malis ad incitas reducti, vi militari ad solvenda Principibus tributa, aliisque præstationes reddendas compelluntur, cum tamen vix habeant, quod in suam, & familiæ sustentationem sufficiat. Dira igitur necessitate cogente, mutuas sumunt pecunias, quas è vestigio Exactoribus porrigunt. Planè non perspicio, qualis præter Mutuum, alius contractus lucrativus iniri cum ejusmodi hominibus possit. (§. 183.) Satisfacere abunde videntur, si suo tempore solutionem præ-

CAP. VIII. *Questio de usuris non est de nomine.* 95
præstent summæ Capitalis, ad quam reddendam suffe-
ctura proximis annis media sperantur.

§. 193.

Duas hac occasione opiniones attingam, quarum ^{contra}
una malè pugnat cum doctrina Pontificia: (§. 187.) al- ^{hanc do-}
tera cum eadem pugnare malè aseritur. ^{ctrinam}

§. 194.

Priorem ex his opinionibus subtiliter excogitârunt ^{usurarum}
usurarum Patroni. Ex eo enim, quòd Mutuum ex na- ^{Patroni}
tura sua sit gratuitum, (§. 43.) inferunt, contractum ^{errantes}
Mutui non iniri, quotiescunque dantur pecuniæ ad capi-
endum exinde lucrum: cùm igitur usuræ peccatum in so-
lo Mutuo committatur, (§. 60.) sequi videtur, usuræ
crimen non incurri ab eo, qui ex pecunia sua vult lucrum
percipere, cùm iste nequaquam Mutuum celebret: con-
sequenter omnes decisiones de usuris carebunt effectu: eli-
minabitur enim ex commercio foeneratorum contractus
Mutui, ac alius in ejus locum subibit, quotiescunque lu-
crum quærunt, ut adeò exigendo usuram, evitent usu-
ræ peccatum. Quo posito, *de solo nomine* agemus, inse-
ctando usuras. Si quæram, in quem igitur contractum
degeneret tale mutuum, in quo pro usu rei fungibilis exi-
gitur merces? Respondent, esse hunc contractum *usura-*
rium; nam per *fœnus* intelligunt accessionem ad sortem
mutuo datam: per *usuram* verò in specie dictam intelli-
gunt accessionem ad sortem ex quacunque alia causa de-
bitam. In hoc igitur contractu usurario ajunt, transferri
quidem specierum traditarum dominium in accipien-
tem; quantitatem tamen non alienari, sed salvam rema-
nere sortem creditori in bonis debitoris: unde pro usu
hujus

hujus sortis, cujus dominium manet penes creditorem, poterit iste ex horum Auctorum mente exigere mercedem.

§. 195.

ARGUMENTA
§ 147 :

Discursus iste minimè videtur solidus. Duo enim ibi asseruntur. I. Non esse contractum Mutui, eo ipso, quòd lucrum ex concessa re fungibili quærat. II. Alium iniuri contractum, in quo dominium sortis & quantitatis maneat penes creditorem, etiamsi pecuniæ individuae transcant in dominium debitoris. *Contra primum membrum* est, quòd esse gratuitum, non ad substantiam, sed solùm ad naturam mutui pertineat; (§. 43. 46. a.) consequenter si quærat inde lucrum, contractus Mutui non evertitur, sed inficitur, tollendo æqualitatem, quæ ex obligatione Justitiæ commutativæ reparari per restitutionem debet, (§. 132. seqq.) ad eum fere modum, quo Emptio-Venditio subsistit, etsi exigatur justo majus pretium, quo non tollitur substantia Emptionis, sed inæqualitas inducitur, per Justitiam redintegrandam. *Contra secundum membrum*, censemus, fingendo contractum *usurarium*, à Mutuo separatum, mera dari verba, ac turbari contractuum limites, dum translato pecuniarum dominio, adstruitur dominium sortis, aut quantitatis creditori salvum. Contractum Societatis videntur Doctores isti designare, in quo sortis dominium quivis ex sociis retinet: quando autem per Mutuum res fungibiles in debitorem transferuntur, non nisi jus personale, & Condictio creditori competit, nisi fortè constituatur jus reale Pignoris. Nobis hoc loco non vacat, ex Jurisprudentiæ principiis hanc opinionem operosius refellere. Pro instituto hujus Dissertationis sufficit, quòd absque ulteriore dilucidatione facile in omnium oculos incurrat, rem de se planam per hujus doctrinæ patronos variis involvi phrasibus, ut evincant, nunquam committi usuram; quia exigendo lucrum, non celebra-

lebratur Mutuum, in quo propriam sedem usura habet: quæstionem igitur de usuris esse de solo nomine, & proin vana, inania, & deridiculo habenda esse omnia, quæ in Sacris Literis, Conciliorum Decretis, SS. Patrum voluminibus contra usuras statuuntur. Absit, ut cum istis à Doctrina Pontificia aberremus.

§. 196.

Ejusdem ferme erroris reum Patrem PICHLER *re. aliqui et;* darguit DANIEL CONCINA, (a) quòd Canonista ille *rare* Ingolstadiensis præsumendum dicat, in Mutuante *regula-* *riter & ordinariè* adesse justum alium titulum aliquid accipiendi ultra sortem. Ex hoc Casuistico errore per legitimam sequelam inferri dicit P. CONCINA, legem naturalem & Divinam usuras vetantem, solùm in aliquo *raro & extraordinario casu* obligare, usurarum proin scelus rarum esse & extraordinarium. Quæ si vera sint, ferme vocabularia erit de usuris disputatio, parum ad mores formandos idonea, utpote quæ pro extraordinario solùm casu locum habebit. Non est iste locus discutiendi doctrinam P. PICHLER: sed illationem inde factam, omnino falsam affectato sophismate laborare existimo.

(a) *Dissert. V. fol. 285,*

§. 197.

Nam post moram debitoris culpabilem posse à Judi- *singuntur,* ce pro foro externo ad evitandas Processuum retardationes, aliquod damnum emergens, vel lucrum cessans præsumi, Leges Imperii statuunt: (a) eadem concedunt emptionem annuorum censuum. (b) Verùm tam illa præsumptio, quàm ista emptio intra limites aureorum quinque pro centum constringitur. Si quis verò majorem summam exigat, usuram damnabilem exercuisse judicatur.

Diss. I.

N

tur.

tur. Jam verò nota est foeneratorum pravitas, quæ plerumque modicis usuris non satiata, immodicis lucris inhiat. Multa talium usurarum exempla ut deprehendat Auctor Italus, opus non est longinqua in Germaniam peregrinatione. Etiam si igitur *regulariter & ordinariè* adesset justus titulus aliquid accipiendi ultra sortem, usurarum tamen scelus nequaquam esset *rarum & extraordinarium*; sed proh dolor! in quibusdam regionibus esset nihilominus frequentissimum, cum vix unquam foeneratorum cupiditas intra limites illius summæ se contineat, quam Leges aliquæ creditori ratione mutui abesse, absque exacta probatione præsumi permittunt, vel quam pro pretio legitimo annuorum censuum statuunt. Taceo Anaticismum: (§. 98.) usuras in plurimis contractibus palliata, (§. 185.) ex crescentes in alterum tantum (§. 98.) aliasque foeneratorum artes, omnem, qui præsumi posset, justum titulum longè excedentes.

(a) *Recess. Imp. Spira ann. 1600. §. 139.*

(b) *Reformat. Polit. August. ann. 1530. tit. 26. §. 8. item ann. 1548. tit. 17. §. 8.*

§. 198.

Ingolstadtenses in-
hærent

Theologi & Juris Consulti Ingolstadienses hodie eam retinent mentem, quam prodiderunt in Consilio, seu Responso, quod utraque Facultate approbante dedit NICOLAUS EVERHARDUS Junior, (a) ubi bene monent, quoties aliquid nomine interesse, vel alterius tituli legitimi petitur, diligenter animadvertendum esse, ne sub pallio hujus nominis usura lateat: nec sufficere simpliciter aliquid tanquam interesse peti aut allegari, sed interesse hoc probandum esse ab eo, qui id petit. Pro foro tamen litigioso, & in judiciis externis eas probationes lo-

cum

CAP. VIII. *Questio de usuris non est de nomine.* 99
cum solummodo habere circa usuras, quæ quincuntes su-
perant, nemo rerum forensium peritus improbabat.

(a) *Volum. 1. Consil. 8.*

§. 199.

Cæterum si plerorumque ex iis Ingolstadiensibus, qui ^{huic do-}
per totam hanc Dissertationem allegati sunt, operosas ^{etrina}
disputationes evolvamur, facileprehendemus, eos ^{Pontificia,}
quæstionem de Usuris nequaquam vocabulariam censuif-
se, sed inter præcipua Ethices Christianæ dogmata collo-
casse. Cùm enim sano, & menti Ecclesiæ consentaneo
de usuris conceptu statuto, (§. 27.) eas etiam modera-
tas, (§. 103.) ex omni mutuo divitibus quoque ad pin-
guem usum concessõ, (§. 120.) prohibitas omni Jure,
(§. 83.) & restitutioni ex Justitia commutativa subjectas,
(§. 132.) esse doceant; Titulos spurios cautè secernant,
(§. 147.) easque contractuum regulas ponant, ut in cer-
tis circumstantiis nulli lucrosæ conventioni locus esse pos-
sit: (§. 175.) in his omnibus cùm Professores Ingolsta-
dienses Doctrinam Pontificiam circa usuras rigidè secten-
tur, legitimo sanè argumento concluditur, eos in hoc
ultimo etiam RIGORIS specimine (§. 187.) Doctrinæ
Pontificiæ inhærere, ac semper existimasse, agi, dum de
usuris tractatur, summi momenti quæstionem, Pontifi-
cia sollicitudine dignam, & ad mores Evangelicæ Doctri-
næ conformandos summopere opportunam.

§. 200.

Habet igitur Academia Ingolstadiensis, quod sibi ^{sicut omni-}
summopere gratuletur, dum doctrinam in suis Cathe- ^{bus aliis in}
dris tradi solitam, eam ipsam esse deprehendit, quam SS. ^{Epistola}
Pontifex BENEDICTUS XIV. post consultos præstan- ^{Pontificia}
tissimi ^{contentis,}

N 2

tissimos Theologos, (§. 2.) propriumque studium in eam rem impensum, (§. 13.) per Encyclicas suas Literas Episcopis Italix tradidit, servandamque constituit. (§. 23.) Quivis ex Academia hujus Professoribus pro Oraculis amplectitur dogmata ex Romana Cathedra promanantia, animoque sincero contestatur erga BENEDICTUM XIV. quod celeberrimus JOANNES ECKIUS ex iisdem Scholis scripsit ad LEONEM X., (a) *id pro firmo ac vero amplexurus, quod Sedes Petri, Romana Ecclesia, & TU ei præsides censetis ac præcipitis amplectendum.* Interea autem, donec Sanctæ Sedi ad alias magis particulares Decisiones de Usuris, devenire placeat, in Cathedris Ingolstadiensibus, ut pridem aliàs, ita in posterum quoque, traditus in Encyclicis BENEDICTI Literis, constanter asseretur

RIGOR MODERATUS DOCTRINÆ PONTIFICIÆ CIRCA USURAS.

(a) *De vera Pascha celebratione. in fin.*

COROL-